

Glasilo Slovenske Krajine

NOVINE

Prihaja vsako nedeljo.

Cena Novin na celo leto je: doma na skupni naslov 25 D., na posameznoga 30 D., v Ameriko 100 D. Cena Marijinoga Lista na celo leto je: doma 10 D., v Ameriko 50 Din. Novine prihajajo vsaki teden, M. List vsaki mesec. Naročniki M. Lista i Amerikanci dobijo kalendar brezplačno, naročniki No vin pa za polovično ceno. Rokopisi se ne dajo nazaj. Rokopise i naročnino pošiljajte na uredništvo ali upravništvo Novin v Črensovec, Prekm.

Vredništvo i upravništvo Novin je v Črensovcih, Prekmurje*.

Vrednik: Klekl Jožef, vp. plebanos v Črensovcih.

Oglasi. (inzerati) se tudi sprejmajo. Cena ednoga kvadratnoga centimetra za ednok en dinar, za večkrat popust. Cena malih oglasov je do dvajset reči 5 Din, više od vsake reči pol dinara. Med tekstem je cena oglasov cm² dva dinara v „Poslanom“ tri dinare. Ki naroči 14, 12 ali celo stran, dobi 25% popusta za edno objavo, za večkratno več. Takso za vse oglase plača upravništvo „NOVIN“.

Začetek.

Sedmi marc je gotovo važen zgodovinski den v političnom življenji naše države. Odpro je vrata, štera so se 15-ga novembra preminočega leta po prizadevanji nešternih gospodov, ki so se bojali za svojo kožo, svoje žepe i svojo oblast, štere ne bi radi pustili iz svojih rok, zaprla. Razpustitev narodne skupščine je bila nepotrebna, ar je ta bila zadosta močna, da bi lahko izpelavala svoj načrt. A se je morala zgoditi, ar se je večina izrekla proti politiki Pašiča i Pribičevića i se oprijela Davidovič—Korošcove politike, štera je šla za tem, da bi se v državi vstvarilo red i mir, da bi zavladata v našoj upravi poštenost i pravičnost — štera si je stavila za nalogo vstvaritev bratskoga sporazuma med tremi narodi Jugoslavije. To pa je bio v očaj radikalov i samostojnih demokratov velki greh, zato sta morala Davidovič—Korošec iti, skupščina pa je bila razpuščena.

Država je trpela zavolo toga velko škodo. Skupščina bi najpre morala zgotoviti jako važne zakone: zakon proti korupciji, invalidski —, uradniški zakon i načrt, kak bi se pomagalo malomi kmeti. Vse to pa je moralo izostati, ar sta tak štela Pašič i Pribičević, ki nesta mogla prenašati, da bi se delalo brez — i proti njima. Najvejšo škodo pa je trpela država zavolo volitev. Moralna škoda, štero je povzročilo P. P. Ž. režim s svojimi nasilstvi, z zaperanjem nedužnih ljudi, razbijanjem shodov, premeščanjem — nezakonitim — uradnikov, prelevanjem krvi itd. je nezračunana, materijalna pa znaša prek 800 milijon dinarov, štere je porabo za agitacijo.

Volitve so minole i so vstvarile v političnom življenji nov položaj. Povdariti trbe, da neso bile popolnoma izraz ljudske vole, ar so se izvršile z nasilstvom i ciganstvom. Režim pa itak neje dosegno toga, ka je šteo dosegnoti i je z 10 glasovi večine nezmožen za uspešno delo.

V skupščini nastopijo povečini možje, ki so že prle sedeli v njem. Le ta razlika bo, da so menše stranke na hasek radikalov odpadnole. Strank je precí, a odločilnoga pomena so samo neštterne. Najvejša je Pašičova radikalna, ki ima 140 poslancov. Za njov se vrstijo druge: Radičova 69 poslancov, Davidovičova 37, Pribičevićova 22, Korošcova 20, Spahova 15. Druge majo po ednoga, dva, tri poslance, zato ne igrajo skoro nikše vloge, zvün če se priključijo kakšoj drugoj.

Vse te stranke pa so razdeljene na dva močniva tabora: vladnoga i protivladnoga, ali Pašič—Pribičevićovoga i tabor bratskoga sporazuma. Prvi je močen zato, ar má številčno večino, drugi pa, ar je dobro organiziran, edin i železno discipliniran.

Kak se bodo dogodki razvijali, je zdaj še zmetno dognati. A da se začne trd boj, je gotovo. Sporazum se bo borio z zati-

ralci narodov, ves slovenski, hrvatski i velki del srbskoga naroda proti nasilnejom, ki so se do zdaj s silov obdržali na oblasti i so z nezakonitimi pripomočki dobili za sebe večino poslancov, a ne večino ljudstva, ar so protirežimske stranke dobile prek 300 jezer glasov večine. Na štero stran se boj zasūče, je pitanje prihodnjih dni.

Na zblizanje med obema strujama neje mogoče misliti, ar vsakša zasleduje inačiso politiko. Popustiti i odstopiti od svoje dozdašnje poti pa nešče niedna. Pašič—Pribičevićova ne, ar bi s tem nekak priznala, da njeno dozdašnje delo ne bilo pravilno i ar nešče zgubiti nikaj od oblasti, štero zdaj ma v rokaj. Druga pa zato ne, ar je osvedočena, da je njena pot prava i zato edino ona vodi do zmage ljudskih pravic i do zadovolnosti. Tudi zato ne popusti, ar ma vūpanje na zmago.

Vladnivi stranki se nahajata v žmetnom položaji i to posebno zavolo toga, ar med njima nega prave edinosti. Med radikali se vedno bole širi osvedočenje, da se bo trbelo od Pribičevića ločiti, ar pravijo, da je on napravo dosta falng i je kriv na tom, da je nastano takši politični položaj. Kakša needinost je med radikali i Pribičevićom, kaže tudi to, da so ministri obeh strank posebi meli vladne seje, kak da eden drugomi ne bi zavūpali. Pribičevići pa tudi njegovi poslanci sami ne zavūpajo. Neštterni so že izstopili iz njegovoga kluba, drugi pa so na tom, da naskori tudi izstopijo.

Tem trdnejši pa je blok narodnoga sporazuma. Pred volitvami ne je bio potpunoma enoten, ar ga je Radič samo odpirao. Zdaj pa je tudi njegova stranka postala pravi član i bodo hrvatski poslanci delali v njem ravnotak, kak poslanci Davidovičove, Korošcove i Spahove stranke. Na svojih sestankaj so voditelji sklenoli, da bodo nastopali vsigdar i v vsakom pitanji enotno. I to je za blok jako velka pridobitev. Ta enotnost njemi davle takšo moč, da bo zmožen bojovati se proti nadinim radikalom i samostojnim demokratom i njemi lahko zagotovi zmago.

Pravica pa tudi mora zmagati i do sporazuma med Srbi, Hrvati i Slovenci mora priti, ar sporazum je fundamentalni pogoj za vreditev naše države.

Predsednik nemške republike vmro.

Po kratkom belegi je 28. februara vmro Ebert, prvi predsednik nemške republike. Operacija, štero so morali na njem izvršiti zavolo zvužganja slepoga čreva, je srečno prestao. Naskori potom pa je nepričakivano vmro. Dovici njegovo so izrazili sošalje tudi druge države. Pogreb se je vršo 5. marca. Vdeležila se ga je vnožica prek 100 jezer ljudi. V imeni vlade se je poslovo od njega dr. Luther, predsednik vlade.

Ebert je bio sin sirmaških starišov. Pó pozvanji je bio sedlar. Vnogo je potūvao, spozna-

vao socialistični gibanje i je postao eden najboljših organizatorov. Bio je dober svetovnik i kak taksi je prišeo v parlament, po svetovnoj vojski, gda je postanola Nemčija republika, pa je bio izvoljeni za predsednika. Kak prvi voditeo države je bio na svōjem mestu i z odlčnostjov je dosegno, da so se vse nemške dežele združile. Delavstvi je bio vsigdar velki prijateo, kak da bi se spominjao na leta, v šter h je tudi on hodo od kraja do kraja kak sedlarski detič. Svojo skrb za delavstvo je pokazao tudi s tem, da je dao za družine, šterim je rudiška nesreča vzela očete i sinove, iz svojega fonda 50 jezer zlatih mark. Pogreba ponesrečencov pa se je tudi sam vdeležo. Bio je istinski socialist ne samo v rečaj — kak večina dnešnjih socialističnih kričačov — nego tudi v djanji.

Kam pela slepo sovrašтво?

Pred volitvami so vsi demokratski agitatori nastopali kak prijatelji ljudstva. Obečavali so nlemi vse, celo takše stvari, o šterih je tudi ljudstvo bilo osvedočeno, da se nigdar ne spunijo, ar je to v zdašnjih okolščinaj, gda so politične razmere tak razrovane i nevrejene, nemogoče. Demokratski gospodje pa so jih vse edno obečavali. Posebno so odpirali svoje smilno srce sirmaškim uradnikom, ki že leta i leta ječijo pod neznošnimi bremenami se s svojim zaslužkom komaj preživljajo. Vse dobijo tej sirmačeki, ar se gospodom smilijo, samo naj volijo dr. Žerjava, dr. Pivka i druge demokratske gospode.

S svojov agitacijov so vūpali dobiti v Sloveniji do osem poslancov. To pa se ne zgodilo — dobili so najpre samo dva. Zato pa je zdaj zakipeo v samostojnih demokratskih voditelaj i začnejo izlevati svoj srd na vse slovenske uradnike, kt majo v sebi telko čilta poštenosti, da se neso odali i ne vpisali v samostojno demokratsko stranko. — „Za te nemamo pomoči i jim tudi neščemo pomagati. Što neje v demokratskoj stranki, neje pravi državlan i zato ne vreden, da bi zvršavao državno službo. Državna služba je samo za napredne uradnike, napredni pa so samo tisti, ki se priklanjajo pred dr. Žerjavom i njegovimi prijatelji. Tei dobijo vse, drugi pa nikaj...“ — tak nekak pišejo listi, šteri so v službi edinoga slovenskoga ministra — kak so ga imenūvale Kodrove M. Novine — dr. Žerjava. Iz toga se vidi, ka smelo oričakūvati uradniki, ki neso sužnji ljudskih zatiralcov.

Nindri pa demokratski mogočniki tak ne divjajo, kak nad učiteli. V tom jim davle peldo Pribičević, mipister prosvete. On je že pred volitvami povzročo s svojim postopanjem, da so štrajkali visokošolski dijaki v Ljubljani, Zagrebi i Belgradi. I kak je njegova prosvetna politika hasnovita za šole, kaže to, da so ga belgrajski akademiki na sv. savskoj slavnosti v navzočnosti krala i poslanikov drugih držav izfūčkali i njemi davali imena: morilec, zatiralec itd. Zdaj je njegovo postopanje še bole grdo. A neje sam. Sledijo njemi tudi drugi, ki so postavleni na prva mesta i tak majo moč — po zakoni ne — da delajo z našimi šolami i učiteli, ka ščejo. I njihovo postopanje je tak neplemenito, tak nepošteno, da ga obsojajo celo tisti, ki stojijo demokratskoj stranki jako blūzi. Glasilo združenja jugoslovanskoga (liberalnoga) učitelstva „Učiteljski tovariš“, je pred kratkim zapisalo: „Dnes stoji vse učitelstvo pod vtisom, da smo zgūbili demokratsko i rosvetno upravo i da je zavladao v prosveti (olstvi, o.) absolutistični sistem, šteri davle već moči mišljenji pedincov, kak pa celoti. — Dužnost naša je paziti, da se ednaki sistem ne vpela tudi v šolski zakon i da se nanovo vpostavimo naša zakonita

4
toliška stranka) pa kancelara dr. Marksa. Kandidaturo dr. Marksa večina francoskoga časopisa toplo pozdravlja. On se je najprej v teškem položaju, gda se je sklepalo o razmeraj med Francijov i Nemčijov, pokazao mžza na svojem mestu i Nemčija njemu je lahko za vnoge ugodnosti hvaležna. Zabranjeno je najpre, da bi se rešavalo spor med Francijov i Nemčijov z orožjom, kak so to šteli nacijonalisti i je vodo politiko mirne rešitve.

Fr. Kolenc:

Prosvetni tečaj.

2. Ali so društva potrebna?

Govoriti o potrebi organizacije — društva — je mogoče po mišljenju naših slovenskih bratov prek Mure nepotrebno. Za nje je istinsko nepotrebno, ar tam so o tam govorili že pred pol stoletjem i gda so uvideli potrebo društvenoga življenja, so se začnoli gibati i so prišli tak daleč, da skoro nega vesu, v šteroj ne bi bilo kakšega društva. Mi pa smo živeli do najnovejšega časa pod razmerami, štere nam neso dopuščale, da bi se za društveno delo brigali — o društva niti gučali nismo. Zato pa moramo zdaj. Ar naš položaj se je tak spremenilo, da nemremo ostati tam, gde smo bili, nego so moramo genoti, inachi nas čas prehitu i mi v pogledi društvenoga življenja za drugimi Slovenci ne bomo samo za 50 let od nazaj, nego pomali za 100 let. To pa ne bi bilo ravno častno. Če pa ščemo o društvi govoriti, moramo začnoli tam, gde so začnoli Slovenci te, gda so ustanavljali prva društva.

Rešiti moramo teda najpre pitanje, ali so društva potrebna? I zakaj so potrebna?

Neštarni so že tūdi v Prekmurju začutili potrebo po društvenom življenju. Mogōče je, da so po prevrati — gda so Prekmurje prikapčili k Jugoslaviji — prišli na kakši način v zvezo s Slovenci i so čūli od njih, da majo prosvetna društva, pevske zборе, Orle, Marijine družbe, Kmečko zvezo itd., poučili so se more biti tūdi o tom, ka pomenijo vsa ta društva i so si mislili, da bi bilo dobro, če bi tūdi mi Prekmurci meli kaj takšega. Naj so že prišli na to misel na te, ali na drugi način, dejstvo je, da so začutili potrebo po gibanju, po napredovanju; želo potom društvenoga dela se bližati Slovencom. Iz toga si moremo razlagati, da se je na mestaj ustanovila Kmečka zveza, da so se v neštarnih vesnicah zbudili Orli, da so se odprle čitalnice i so se v zadnjem časi začnole razcvitati Marijine družbe. Tūdi gasilna društva so nastala iz potrebe, če tūdi jih nemremo tesno računati k drugim. Na nekoga pa bi skoro pozabo. Na naše prekmurske dijake, ki so prvi stanoli k novomi življenju i ustanovili društvo že te, gda smo se še od dneva do dneva bojali, da pridejo Vogri nazaj.

Društveno življenje se je pri nas teda že začnole. Opaža pa se, da se jako pomali razvijajo. Tomi je krivo to, da se velka večina izda spitalve: „Zakaj nam bodo društva? Prle jih nismo meli, pa smo vseedno živeli. Še boe dobro kak zdaj.“ A kak smešna so takša pitanja i takše trditve. Iz njih samih se vidu, kak potrebno je društvo.

Iz takših i ednakih pitanj se spozna, kak so neštarni — pri nas gotovo velka večina — nepoučeni. Svedočiyo nam, da tisti, ki tak spitalvajo, ne poznajo dnešnjih razmer, nego živejo še v ster.h časaj, gda smo dobili za tri krajcare paklin duhana in za krajcar paklin ali kašulico špic. Ne vidijo, da se je svet razvio i so nastopili inachi dnevi, v šterih nam ne zadostljuje, da smo poglednoli prek domačega plota i smo znali samo za to, ka se je v najbližnjaj našoj okolici godilo. Ne zavedajo se toga, da človek mora zdaj meti bar malo vpogleda v svetovne dogodke, če šče razmiti položaj, ki je nastao po svetovnoj vojni i če šče, da vpravna svoje gospodarsko i politično življenje tak, da bo bar nekoliko zadovoljen.

Ravno zato je potrebno društvo. Ono s svojim delovanjom ma namen, da odpre ljudem — svojim članom — oči, da jih pouči o vseh potrebnih i hasnovitih rečaj, da potigne narod na tisto stopnio, na šteroj mora stati, če šče biti srečen. Društvo s svojimi načeli zariše pot, po šteroj se lahko pride do pravoga cila i s svojimi sredstvi poda pripomočke, da se te cil tūdi dosegne.

V zdašnjem veku — gda je človeštvo na enoj strani tak visoko prišlo v razvoju materialne kulture, z druge strani pa je tak nisko spadnole v moralnom življenju — je društveno življenje za verskim edini pripomoček, šteri nas izvleče iz nevarnosti, proti šteroj hitimo.

Na kakši način to dosegne, bo govor sledkar. Tū sem meo namen samo povprečno orisati potrebo društvenoga življenja.

(Dale.)

Gospodarstvo.

1. Zrnje. V Novom Sadi:

100 kg. pšenice	425 Din.
„ žita	325 „
„ ovsu	280 „
„ kukorice	180 „

2. Živina:

govenska: teoci: svinje

v Zagrebi 1 kg. 24—27 D. 25—29 D. 28—32 D.
v Ljubljani „ 20—23 D. 25—27 D. 20—25 D.

3. Krma.

Sena m. 90—125 D., slame m. 70—100 D.

Zagrebečka borza

dne 10. marca 1925

Amerikanski dolar, 1 dolar	D 60
Austrijska krona, 100 K	D 0.0884
Čeho-Slov. krona, 1 K	D 1 83
20 kronski zlat	D 226 50
Francoski frank, 1 frank	D 3 125
Madjar. K 100 (nova em.)	D 0.0084
Švic. fran., 1 fr.	D 11 88
Talijanske lire, 1 lira	D 2 4735
Zürich:	
Dinar, 100 Din	Sv. frcs 8 39

MALI OGLASI

28 Naprodaj je jedno lepo posestvo, štero meri 22 plūgov, obstoječe iz hižnoga in gospodarskoga poslopja. Lepo sadovnjak, živje, pašnjek senožati, log i gorice, vse v najlepšem stani. Pojasnila se dobijo pri posestniku KAMLER ANTONI v Krcevinaj hiš št. 87, p. Wurkog pri Ptui.

Egy jókarban levő 4-es gözseséplőgép
azonnal eladó BOGDAN Kovácsnál
Mursko Središče.

1 hold jó szöllő

24 Lendva-hegyen hozzátartozó fél hajlékkal pincével és 18 akós hordóval azonnal eladó.

BIRÓ FERENC, GABERJE.

40 Pozor kmetovalci!

Veliki župan, oddelek za kmetijstvo v Mariboru, nudi tukajšnjemu srezu već sto najboljših jabolčnih in hruškovih drevese po ceni od 10 do 15 Din za komad. — Kdor hoče dobili omenjene sadike, naj se zglati najhitreje pri tukajšnjem uradu. Srezki poglavar: **Kandrič.**

Podpirajte Novine!

Slovenska Banka d. d.

podružnica DOLNJA LENDAVALA
plača najbolje dolarje
in zlate peneze.

Ovlaščena banka za trgovanje z devizami in valūtami. Izstavlja izvoznikom uverenja in prevzema bančne garancije.

Samostalno prekmursko katoličansko podporno društvo sv. Križ Chicago III:

je najboše društvo za prekmurske Slovence v Chicagi. Kotrige društva postanejo lahko kat. Slovenci, moški od 16. do 50. leta, ženske od 16. do 45. leta starosti. Kotrige plačajo ednok pristopnio 1 Dol. i mesečno 1 Dol. i zato dobi vsakša betežna kotriga prvij 6 mesecov 1 Dol. podpore za vsaki den, nadalnje 3 mesece pa 50 centov na den. Če je kotriga ešče duže betežna, zvoli se njoj podpora na mesečnoj seji. Za smrtnino plača društvo zdaj 350 Dol., kda bo pa več kak 200 kotrig, pa 500 Dolarov. Gotovščine ma društva 5000 Dol. kotrig 170. Želimo, ka bi bilo skoro 200 kotrig. Društvo skrbi za lepi spreved i cerkveni pokop i bo pomagalo pri deli za prekmursko slovensko faro v Chicagi i priporoča vsem kotrigam, da si naročijo prekmursko glasilo „Novine“ v šterij objavlja društvo svoje oglase. Novine se naročijo pri Klekl Jožefi, vp. pleb. v Črensovcih, Prekmurje, Jugoslavija i se dobijo tūdi pri društvi. Društvene seje se vršijo vsako drugo nedelo v meseci ob 3. vōri na numeru 1804. So Racine Avenue, Chicago III. Opominamo vse prekmurske Slovence, ki so ešče nej ali so že v kakšem društvi, naj pristopajo k temi lepomi društvi, štero pomaga kotrigam v potrebaj.

Odbor za leto 1924:

Predsednik Martin Kelenc, podpredsednik Štefan Ros, tajnik Mhael Gjōrek, podtajnik Jožef Čurič, blagajnik Štefan Jakič, paziteo betežnih Štefan Kavaš, nadzorni predsednik Matjaš Zver, račune-voditeli Štefan Ritlop i Paveo Tkalec, paziteo društva Anton Markoja, vrata Jožef Trajbar.

Naročnina ino oglasi se sprejmejo za „Novine“ pri ERDŐSY BARNABAŠ, trgovci z paprirom i igračami v Murskoj Soboti št. 180. poleg rim. kath. cerkvi ino pošte.

Na prodajo

v MURSKOJ SOBOTI 4 hiže, 2 travnika, 3 njive, v NORŠINCIH 3 njive, 1 log, v MARIBORU 2 hiži, v šterih obstoji in se lahko napravi trgovina.

Informacije izdaja:

advokat dr. ŠÖMEN LAJOŠ
v Murski Soboti, Prekmurje.

Hranilnica i posojilnica v Črensovcih

r. z. z n. z. uraduje vsako nedelo ino svetek.

Obrestuje hranilne vloge (navadne) po 8⁰/₁₀;
vezane vloge proti šest mesečnoj odpovedi
pod 5000 Din po 9⁰/₁₀, vezane vloge od 5000 Din
naviše pa po 9¹/₂⁰/₁₀.

Vlog stanje je že nad dva milijona.

Kmetski penezi se naj vložijo v kmetske hranilnice i naj služijo v hasek našemi kmetskomi ljudstvi. Zavupajte nam peneze, za štere dobro stojijo naši kmetje z vsov svojov vrednostjov, ka većim sirotam je lejko posodimo na fal interes